

Motion till riksdagen 2022/23:2287

av Karin Rågsjö m.fl. (V)

med anledning av skr. 2022/23:12 Riksrevisionens rapport om statens tillsyn över apotek och partihandel med läkemedel

---

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en tydligt uppdaterad plan och struktur för hur tillsynsmyndigheterna kan stärka kontrollen över det allt större antalet läkemedelsaktörer och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

Enligt Vänsterpartiet bör syftet med läkemedelsdistribution vara att lindra och läka sjukdom genom godkända läkemedel. Efter kommersialiseringsbeslutet av apoteken har nya affärsmodeller uppstått för att öka aktieägarvärdet. Olika kluster/kedjor kombinerar t.ex. livsmedelsaffärer med apotek, apotek med vårdbolag osv. Folkhälsoaspekten skjuts i bakgrunden när nödvändigt samarbete mellan konkurrerande apotek inte går att genomföra eller informationsflödet om läkemedelstillgången inte är öppet redovisat. Enligt en Novusundersökning från 2020 vill även drygt sex av tio svenskar återförstatliga apoteken. Vänsterpartiet driver därför sedan tidigare förslaget att en översyn av förutsättningarna för ett statligt ägande av apoteken ska initieras.

Tillgången till läkemedel måste säkras även på landsbygden. Att tro att marknads-krafterna ska ta ansvar för att landsbygd och glesare landsbygd ska ha tillgång till medicin är att blunda för verkligheten och inte ta sitt politiska ansvar. Trots att apotekens distanshandel med läkemedel genom e-handel ökar, finns fortfarande ett behov av lokala ombud. I Riksrevisionens rapport som regeringens skrivelse berör nämns att distanshandeln även inrymmer särskilda risker för brister i dels rådgivningen, dels förvaringen av läkemedel under transporten. Det går därför inte att enbart förlita sig på utvecklandet av e-handel. Enligt Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets (TLV) etableringsanalys 2022 minskar samtidigt antalet apotek som varit lokaliserade mer än

sex kilometer från ett annat befintligt apotek.¹ Enkelt förklarat minskar antalet apotek på landsbygden där tillgången redan är som sämst och ökar i städer där tillgången redan är god. Det är resultatet när privata aktörers vinster är styrande i stället för befolkningens behov.

Stärkt tillsyn och kontroll

Riksrevisionen skriver i sin rapport att det på grund av att det totala antalet apotek ökar, särskilt i befolkningstäta delar av landet, är väsentligt fler apotek som ska utövas tillsyn över. Vidare uppmärksammar de att både LäkeMedelsverket och TLV har noterat att små apoteksaktörer som inte tillhör någon kedja är överrepresenterade när det gäller regelöverträdelser.

Det finns även andra typer av missbruk enligt Riksrevisionen som uppstått i och med att apoteken blivit vinstdrivande där tillsynen i dag saknar stöd eller förutsättningar i övrigt för att ingripa. Ett exempel är de fall där apotek tar ut orimligt höga priser på förskrivna specialkost till barn, eftersom det råder fri prissättning på sådan, och låter läkemedelsförmånerna och regionerna betala.

Ytterligare ett exempel på missbruk som Riksrevisionen beskriver är när apotek utnyttjar att regionerna i vissa fall är skyldiga att bekosta läkemedel som inte ingår i läkemedelsförmånerna, men som ändå är subventionerade. Det gäller t.ex. läkemedel som förskrivs enligt smittskyddslagen (2004:168) eller till psykiskt sjuka personer utan sjukdomsinsikt. Eftersom det råder fri prissättning på läkemedel som inte ingår i läkemedelsförmånerna kan apoteken sätta överpriser på t.ex. de läkemedel mot hepatit B som inte ingår i förmånen.

Riksrevisionen uppmärksammar dessutom riskerna för att rådgivningen i egen vården och säkerheten i expedieringen av läkemedel kan försämrats till följd av tidspress och hög arbetsbelastning i spåren av den ökade konkurrensen mellan apoteken.

Även om Vänsterpartiet menar att ett statligt ägande av apoteken på sikt är nödvändigt för att komma till rätta med dessa problem, och många andra, anser vi att tillsynsarbetet som en omedelbar åtgärd behöver stärkas på den nuvarande apoteksmarknaden.

Regeringen bör återkomma med en tydligt uppdaterad plan och struktur för hur tillsynsmyndigheterna kan stärka kontrollen över det allt större antalet läkemedelsaktörer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Karin Rågsjö (V)

Ida Gabrielsson (V)

Malcolm Momodou Jallow (V)

Maj Karlsson (V)

Isabell Mixter (V)

Daniel Riazat (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)

¹ Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (2022). 2022 års uppföljning av apoteksmarknadens utveckling.

